

REFERAT

11. september 2024

Møde i Det Særlige Bygningssyn

Torsdag den 29. august 2024 kl. 10.15 – 14.15

i Slots- og Kulturstyrelsen, København, Hammerichsgade 14, 5. sal.

Mødelokale: 5.02

Det Særlige Bygningssyn
c/o Slots- og Kulturstyrelsen,
Center for Kulturarv,
Fejøgade 1, 2. sal
4800 Nykøbing F.

Mia Kroer Ræbild
Arkitekt Cand. Arch./Sekretær for
Det Særlige Bygningssyn
Dir. 33 74 52 68

Fra Bygningssynet deltog:

Forperson, arkitekt Hanne Ullum, arkitekt Jens Andrew Baumann, arkitekt Thomas Carstens, civiløkonom Birthe Iuel, arkitekt, professor Thomas Bo Jensen, arkitekt, arkitekt Eske Møller, historiker, ph.d. Morten Pedersen, cand. mag. i æstetik og kultur Mette Slyngborg og arkitekt Tina Saaby.

Afbud fra:

Landskabsarkitekt Jacob Fischer, kunsthistoriker, seniorforsker Vibeke Andersson Møller, byplanlægger Thina Wallin Jensen og arkitekt Sara Aasted Paarup.

Fra Slots- og Kulturstyrelsen deltog:

Enhedschef Mette Carstad, arkitekt Frederik Arqaluk Rosing, bygningskonstruktør Julie Fallon og specialkonsulent Mia Kroer Ræbild (referent).

DAGSORDEN

1. Dagsorden

1.1 Godkendelse af dagsordenen

Jens Andrew Baumann ønskede en kort status om Børsen tilføjet dagsordenen. Ellers blev dagsordenen godkendt uden bemærkninger.

1.2 Bemærkninger til referat af Bygningssynsmødet 6. juni 2024

Intet at bemærke.

1.3 Habilitet

Intet at bemærke blandt synets medlemmer i forhold til nærværende møde.

2. Meddelelser

2.1 Generel orientering

Mette Carstad orienterede om den forestående revision af underretningsbekendtgørelsen, *"Bekendtgørelse om hvilke bygningsarbejder i fredede bygninger der ikke kræver forudgående tilladelse"*, hvor der skal indarbejdes flere bygningsarbejder, der ikke skal ansøges om, men alene skal underrettes om. Ændringsforslaget vil Det Særlige Bygningssyn blive forelagt til orientering til næste møde d. 3. oktober 2024, hvorefter bekendtgørelsen vil komme i offentlig høring fra uge 42 og fire uger frem. Den ændrede bekendtgørelse forventes at træde i kraft pr. 1. januar 2025.

Endvidere orienterede Mette Carstad om forslag til ændret fordeling af de direkte støttemidler til ejere af fredede bygninger. Det foreslås, at puljen fremadrettet fordeles til færre, men med større tilskud, primært ved at fokusere puljen til ejere af fredede bygninger i land- og yderområder.

Mette Carstad oplyste, at Bellahøjs beboerforening ønsker at foretræde Bygningssynet. Det Særlige Bygningssyn drøftede ønsket, men fandt, at de ikke har mulighed for at mødes med dem.

Mette Carstad meddelte, at styrelsen endnu ikke har modtaget en ansøgning om et genopbygningsprojekt af Børsen, men at styrelsen er i løbende dialog med ejer og dennes rådgiver om den kommende genopførelse. Restaureringen af den ikke brændte del af Børsen fortsætter i henhold til tidligere godkendt ansøgning i Slots- og Kulturstyrelsen.

2.2 Orientering om klagesager

Mia Kroer Ræbild orienterede om, at Kulturministeriets departement har afgjort to klagesager siden sidste bygningssynsmøde:

Kulturministeriets departement har stadfæstet Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse om påbud om fysisk lovliggørelse ang. køkkenets placering i den fredede ejendom Hauser Plads 26, st., Rosenborg Kvarter, 1127 København K, Københavns Kommune. Køkkenet, der uden tilladelse var flyttet ind i stuen, skal flyttes tilbage til dets oprindelige placering.

Kulturministeriet har stadfæstet Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse om afslag på ophævelse af fredningen af Klingebækgård, Tørskindvej 95, 7183 Randbøl, Vejle Kommune.

3. Lister over byggesager i perioden 7. maj til 8. juli 2024

Det Særlige Bygningssyn fik den 23. august 2024 tilsendt svarene på de indkomne spørgsmål til byggesagslisterne.

- 3.1** Der var ingen yderligere spørgsmål til byggesagslisten.
- 3.2** Der var ingen yderligere spørgsmål til byggesagslisten over egne bygninger.
- 3.3** Der var ingen yderligere spørgsmål til klagesagslisten.

4. Byggesager

4.1 Ombygning af søndre længe til Kirkens Hus Skuldelev Præstegård, Østergade 3, Frederikssund Kommune (24/11134 af Julie Fallon)

Julie Fallon gennemgik byggesagen for ombygning af den østlige del af søndre udlænge i Skuldelev Præstegård til Kirkens Hus med forsamlingsal, toiletfaciliteter og tekøkken med udgangspunkt i styrelsens oplæg af 16. august 2024, suppleret med rådgivers ansøgningsmateriale.

Det Særlige Bygningssyn drøftede sagen. Bygningssynet påpegede vigtigheden af at få oplyst antallet af fredede præstegårde samt få et overblik over, hvor mange præstegårde, der har udlænger med bevaret staldinventar, i forbindelse med fremlæggelsen af sagen.

Bygningssynet indstillede følgende:

”Det Særlige Bygningssyn vurderer, at fredningsværdierne i længen er knyttet til rummets hovedstruktur, defineret ved ydervægge, staldvinduer, tagkonstruktion, bjælkelag, loft og oprindeligt gulvniveau, samt til den traditionelle materialeholdning, herunder kalkede vægge og træværk, loftsbrædderne og jernvinduerne. Da der ikke er bevaret staldinventar i længen, er det Bygningssynets vurdering, at hovedstruktur og materialeholdning skal fastholdes i videst muligt omfang, for ikke at svække de bærende fredningsværdier knyttet til længens oprindelige funktion som stald i forbindelse med ny indretning i den funktionstømte længe.

Det er indeholdt i Bygningssynets overvejelse, at længe A er indrettet med svækkelse af fredningsværdierne og derfor er blevet omfattet af § 7a. Det er afgørende for præstegårdens samlede fredningsværdier, at en ny funktion i de øvrige længer udføres uden tab af fredningsværdier.

Det Særlige Bygningssyn er umiddelbart positive over for forslaget med indretning af forsamlingsal, toiletfaciliteter og tekøkken i østlig del af længe C, da planløsningen og materialeholdningen er i overensstemmelse med fredningsværdierne.

Dog er det Bygningssynets vurdering, at etablering af det dobbelthøje rum ved at fjerne loftsbrædderne, vil svække fredningsværdier knyttet til hovedstrukturen og derved fortællingen om længens tidligere funktion som stald. Loftsbrædderne skal derfor bevares og fortsat fremstå med kalket overflade sammen med bjælkerne. Synet henstiller til, at det nye gulv sænkes yderligere til underkant af rem i bindingsværkssvæg mod syd for at opnå bedre rumhøjde inden for den oprindelige hovedstruktur.

Bygningssynet foreslog derudover, at det undersøges hvorvidt de nye bærende søjler kan retableres i henhold til den oprindelige plantegning fra 1831.”

4.2 Revideret projekt for indvendig restaurering af klosterkirken pba. yderligere konservatorundersøgelser

Børglum Kloster, Børglum Klostervej 255 A-D, Hjørring Kommune

(23/17474 af Frederik Arqaluk Rosing)

Frederik Arqaluk Rosing gennemgik byggesagen omhandlende indvendig restaurering af Børglum klosterkirke på baggrund af nye konservatorundersøgelser med udgangspunkt i det af styrelsen udarbejdede oplæg af 15. august 2024, suppleret med rådgivers materiale, herunder forundersøgelser af kalkmaleriet, farveundersøgelser og restaureringsstrategi.

Bygningssynet drøftede sagen og indstillede følgende:

”Det Særlige Bygningssyn anerkender behovet for en afrensning af kordraperiets sorte farvelag, der vurderes at have taget omfattende skade af mikrobielle vækster.

Siden sagen blev forelagt Bygningssynet, ved møde den 2. november 2023, har yderligere konservatorundersøgelser og historiske studier konkluderet, at det sorte lag er langt yngre end først antaget, og vurderes til at være mindre signifikant end det bagvedliggende farvelag, udført af den anerkendte kirkekunstner Mogens Christian Thrane. Det Særlige Bygningssyn finder derfor, at draperiets sorte lag ikke bør rekonstrueres efter afrensning.

Det Særlige Bygningssyn finder derimod, at Thranes udtryk fra første halvdel af 1700-tallet bærer en signifikant værdi, der bør tilstræbes rekonstrueret på både inventar og draperi. Dette underbygges af konservatorundersøgelser, der viser at Thranes stafferinger og farvesætning flere steder er delvist bevaret og at der, hvor dette ikke er gældende, findes tilstrækkelig med materiale til at udføre en tilstræbt rekonstruktion af Thranes udtryk.

Det Særlige Bygningssyn lægger i sin vurdering vægt på, at Mogens Christian Thranes stafferinger og farvesætning af draperi, altertavle og alterskranke er afstemt med kirkens øvrige kunstværker og udsmykninger, der for hovedparten ligeledes må formodes at være udført af Thrane. Der lægges ligeledes vægt på, at Lauritz de Thurah i sit virke som arkitekt og ejer, næsten samtidig med Thrane, må formodes at have afstemt sit arbejde i kirken med Thranes udtryk.”

5. **Oplæg om Formidling af Det Særlige Bygningssyns strategi**

Mette Slynghborg præsenterede et oplæg om ”Repræsentativitet, formidling og medejerskab”, og kom med refleksioner om formidling og udbredelse af Bygningssynets fredningsstrategi.

6. **Fortsættelse af drøftelse vedr. implementering af Bygningssynets strategi - ”De fredede bygninger skal fortælle Danmarks historie – strategi for prioritering af bygningsfredningen 2022”, herunder drøftelse af fredningsforslag besigtiget på turen 1. - 2. maj 2024**

Det Særlige Bygningssyn tilsluttede sig Slots- og Kulturstyrelsens forslag til tidsplan for opfølgning på Bygningssynets fredningsstrategi i perioden 2024-26, idet der er forudsat et uændret ressourceniveau:

2024

- Sommerhuse (forslag fra By & Land)
Strategi-tema: *Fritid og det grønne*
- Centraliserede kraftværker
Strategi-tema: *Energi og mobilitet*

2025

- Sommerhuse (fortsat)
Strategi-tema: *Fritid og det grønne*
- Butikcentre (forslag fra By & Land)
Strategi-tema: *Erhverv – industri og servicesamfund*
- Travbaner
Strategi-tema: *Fritid og det grønne*

2026

- Butikcentre (fortsat)
- Almene boliger (forslag fra By & Land)
Strategi-tema: *Gode boliger til alle - Velfærdssamfund*
- Havne
Strategi-tema: *Erhverv – industri og servicesamfund*

Bygningssynet noterede sig, at der er tænkt en løbende erfaringsopsamling og justering undervejs, og at tidsplanen ikke vil være til hinder for, at aktuelle enkeltsager tages op.

Det er tanken at afprøve forskellige dimensioneringer af temagennemgangene og at indarbejde forskellige typer formidling/forankring.

Det Særlige Bygningssyn besluttede at nedsætte en arbejdsgruppe om synets formidlingsarbejde, bestående af: Hanne Ullum, Mette Slyngborg og Tina Saaby samt en medarbejder fra styrelsen.

7. Eventuelt

Mia Kroer Ræbild oplyste, at styrelsen afventer at modtage en ajourført liste over de indsendte fredningsforslag fra By & Land. Når den er modtaget orienteres Bygningssynet herom.

Der blev spurgt ind til, hvem der indkalder til mødet i den nedsatte arbejdsgruppe. Hanne Ullum svarede, at dette drøftes med sekretariatet, hvorefter der meldes tilbage.